

METODE DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Definirea conceptelor

Etimologia cuvântului delimitează semnificația termenului: *metodă*, provine din grecescul "methodos" și înseamnă *cale spre* (*odos - cale; metha - spre, către*).

În știință, în general, metoda este definită ca o cale de cunoaștere care produce informații, strategii, principii, legi, paradigme.

Altfel spus, *metoda* arată cum trebuie să se procedeze, cum să se predea, cum să se învețe și cum să-i învățăm pe alții să învețe.

Metoda reprezintă o cale de organizare și conducere a activității de cunoaștere (învățare) a elevului; o cale de conducere înspre construcția cunoașterii individuale a acestuia; un instrument didactic cu ajutorul căruia îi determină pe cei aflați pe băncile școlii la un demers de asimilare activă a unor noi cunoștințe și forme comportamentale, de stimulare, în același timp, a dezvoltării forțelor lor cognitive, intelectuale.

Într-o versiune mai modernă, *metoda* este interpretată drept o modalitate pe care profesorul o urmează pentru a-i face pe elevi să găsească singuri calea proprie de urmat în redescoperirea adevărurilor sale, în găsirea soluțiilor necesare la rezolvarea problemelor teoretice și practice cu care ei se confruntă în procesul învățării.

Folosirea judicioasă a metodelor are o deosebită importanță pentru reușita activității la catedră.

Învățământul modern urmărește folosirea metodelor activ-participative care mențin trează atenția elevilor pe tot parcursul lecției, sporesc interesul acestora pentru cunoștințele pe care le studiază, pentru priceperile și deprinderile ce urmează a și le forma. În această accepțiune în ultimii ani se pune accent pe modernizarea metodelor de învățământ, odată cu modernizarea întregului proces de învățământ.

Eficiența unei metode este dată de calitatea acesteia de a declanșa un act de învățare și de gândire prin acțiune, de măsura în care metoda determină și favorizează reprezentările specifice etapelor de formare a noțiunilor matematice într-un demers didactic adaptat copiilor cu diferite vârste.

Funcțiile metodelor

Funcțiile metodelor se structurează astfel:

1. *Funcția cognitivă* este o funcție de conținut, de organizare și dirijare a învățării. Ea exprimă faptul că metoda traduce în act de învățare (de cunoaștere) o acțiune proiectată de profesor în plan mental, conform unei strategii didactice, transformând în experiențe de învățare, pentru copii, obiective (prestabilite) de ordin cognitiv.

Din acest punct de vedere, metoda constituie o modalitate de acțiune practică, sistematic și planificat, determinând la copil achiziții de cunoaștere.

2. *Funcția operațională* (instrumentală) servește drept tehnică de execuție, în sensul că favorizează atingerea obiectivelor. Rolul ei este de intermediar între elev și materia de studiat, între obiective de îndeplinit și rezultate.

3. *Funcția normativă* optimizează acțiunea, arată cum trebuie să se predea, cum trebuie să se procedeze și permite profesorului dirijarea, corectarea și reglarea acțiunii instructive în direcția impusă de finalitatea actului educativ.

4. *Funcția motivațională* stimulează curiozitatea, trezește interesul și dorința de a cunoaște și de a acționa.

5. *Funcția formativ-educativă* contribuie la realizarea obiectivelor din sfera operatorie și cea atitudinală.

Metodele au calități ce exersează și elaborează funcțiile fizice și psihice ale copilului și conduc la formarea unor noi deprinderi intelectuale, aptitudini, capacități și comportamente.

Funcția operațională și cea formativă acționează asupra actului instructiv și constituie funcții de organizare.

Funcția unei metode este determinată de caracterul obiectivelor și este dominată sub aspectul atingerii unui anumit tip de obiectiv (cognitiv sau formativ).

Astfel, conversația, demonstrația, exercițiul, prin folosirea lor în scopul exersării unor deprinderi și capacități intelectuale, își evidențiază funcțiile cognitive și formative ca dominante.

Clasificarea metodelor

Didactica matematicii situează pe un loc central complexul de metode corespunzător desfășurării unei activități eficiente. Metodele adecvate permit realizarea obiectivelor, orientează comportamentul elevilor spre ceea ce trebuie făcut și cum trebuie făcut.

Orice situație de predare - învățare implică utilizarea mai multor variante metodice. Profesorul cunoscând varietatea metodelor disponibile din cadrul didacticii moderne, participarea elevilor cu care lucrează, trebuie să acționeze pentru a-și valorifica personalitatea în alegerea strategiilor, metodelor și procedeele didactice.

Procedeele didactice reprezintă o secvență a metodei, un simplu detaliu, o tehnică mai limitată de acțiune, o componentă sau chiar o particularizare a metodei.

Relația metodă - procedee este dinamică, astfel încât o metodă poate deveni procedee în cadrul altei metode și invers. De exemplu, explicația poate fi metoda de sine stătătoare sau poate fi un procedee folosit în cadrul metodei demonstrației.

Literatura pedagogică oferă variante diferite de clasificare a metodelor de învățământ, dar, luând în considerare specificul învățării matematicii în ciclul gimnazial, considerăm utilă descrierea și exemplificarea metodelor de învățare cu valoare formativă accentuată, cu precizarea că adoptarea unei strategii didactice specifice învățării matematicii în ciclul gimnazial presupune adaptarea metodelor la particularitatea vârstei elevilor și a disciplinei.

I. Cerghit distinge trei mari grupe de metode:

1. metode de comunicare și dobândire a valorilor social-culturale;
2. metode de explorare sistematică a realității obiective;
3. metode fundamentate pe acțiune (practică);

1. *Metodele de comunicare și dobândire a valorilor social culturale* includ :

- metode de comunicare orală (expozitive, interogative, bazate pe problematizare, rezolvare de probleme);
- metode de comunicare scrisă (munca cu manualul, analiza de text);
- metode de comunicare oral-vizuală (limbajul imaginii, sunetului, cuvântului);
- metode de comunicare interioară (bazate pe limbajul intern).

2. *Metode de explorare sistematică a realității obiective:*

- directă (observația sistematică, cercetarea documentelor, studiul de caz, etc.);
- indirectă (demonstrația, modelarea).

3. Metode fundamentate pe acțiune (practică):

- externă, reală (exercițiul, lucrări practice, activități creative);
- fictivă /stimulare (jocuri didactice, jocuri de stimulare, învățarea dramatizată).

4. Instruirea programată

C. Cucos(1996) avansează următoarea clasificare a metodelor de învățământ:

a) Din punct de vedere istoric:

- metode tradiționale, clasice: expunerea, conversația, exercițiul,ș.a.;
- metode *moderne*: algoritmizarea, problematizarea, instruirea programata, brainstorming-ul;

b) În funcție de extensiunea sferei de aplicabilitate:

- metode *generale*: expunerea, prelegerea, conversația, cursul magistral;
- metode *particulare* sau speciale (de exemplu, exercițiul moral, exemplul moral, aprobarea, convorbirea morală).

c) După modalitatea principală de prezentare a cunoștințelor:

- metode *verbale*, bazate pe cuvântul scris sau rostit;
- metode *intuitive*, bazate pe observarea directă, concret – senzorială a obiectelor și fenomenelor.

d) După gradul de angajare al elevilor la lecție:

- metode *expozitive* sau *pasive*, centrate pe memoria reproductivă și pe ascultarea pasivă;
- metode *active*, care stimulează activitatea de explorare personală a realității.

e) După funcția didactică principală:

- cu funcția principală de *predare și comunicare*;
- cu funcția principală de *fixare și consolidare*;
- cu funcția principală de *verificare și aprecierea rezultatelor muncii*.

f) După modul de administrare a experienței ce urmează a fi însușite:

- metodele *algoritmice*, bazate pe secvențe operaționale, stabile, construite dinainte;
- metode *euristice*, bazate pe descoperire proprie și rezolvare de probleme.

g) După forma de organizare a muncii:

- metode *individuale*, pentru fiecare elev în parte;
- metode de *predare-învățare* în grupuri (de nivel sau omogene și pe grupe eterogene);
- metode *frontale* cu întreaga clasă;
- metode *combinat*e, prin alternări între variantele de mai sus.

h) În funcție de axa de învățare mecanică(prin receptare) – învățare conștientă (prin descoperire)

- metode bazate pe învățarea prin receptare (expunerea, demonstrația cu caracter expozitiv);
- metode care aparțin preponderent descoperirii dirijate (conversația euristică, observația dirijată, instruirea programată, studiul de caz);
- metode de descoperire propriu-zisă (observarea independentă, exercițiul euristic, rezolvarea de probleme, brainstorming-ul) , (C. Moise, 19932).